

Temari específic

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Agnès Toda i Bonet

CATALUNYA

Temari específic

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

CATALUNYA

Agnès Toda i Bonet

Primera edició, 2018

Autor: Agnès Toda i Bonet

Maquetació: Jessica Sánchez Gavilán

Edita: Educàlia Editorial

Imprimeix: Grupo Digital 82, S.L.

ISBN: 978-84-17493-83-7

Depòsit legal: V-xxxx-2018

Printed in Spain/Imprès a Espanya.

Tots els drets reservats. No està permesa la reimpressió de cap part d'aquest llibre, ni d'imatges ni de text, ni tampoc la seva reproducció, ni utilització, en qualsevol forma o per qualsevol mitjà, ja sigui electrònic, mecànic o d'una altra manera, tant coneguda com els que puguin inventar-se, incloent el fotocopiats o gravació, ni està permès emmagatzemar-lo en un sistema d'informació i recuperació, sense el permís anticipat i per escrit de l'editor.

Algunes de les imatges que inclou aquest llibre són reproduccions que s'han realitzat acollint-se al dret de cita que apareix en l'article 32 de la Llei 22/18987, de l'11 de novembre, de la Propietat intel·lectual. Educàlia Editorial agraeix a totes les institucions, tant públiques com privades, citades en aquestes pàgines, la seva col·laboració i demana disculpes per la possible ommissió involuntària d'algunes d'elles.

Educàlia Editorial

Avda. de las Jacarandas 2 loft 327 46100 Burjassot-València

Tel. 960 624 309 - 963 768 542 - 610 900 111

Email: educaliaeditorial@e-ducalia.com

www.e-ducalia.com

ÍNDEX

- TEMA 26:** L'àrea de llengua catalana i literatura en l'educació primària: enfocament i característiques. Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències bàsiques. Objectius, continguts i criteris d'avaluació. Relació amb altres àrees del currículum 4
- TEMA 27:** La literatura catalana en el context escolar. Manifestacions literàries més importants aplicades a l'educació primària. Tècniques i estratègies d'utilització de la literatura infantil. La biblioteca escolar com a recurs didàctic en l'educació literària..... 17
- TEMA 28:** L'àmbit de llengües en l'educació primària: ensenyament integrat. Transferència de coneixements d'una llengua a una altra. Contribució des de les àrees lingüístiques a l'assoliment de la competència plurilingüe i intercultural..... 28

TEMA 26:

L'àrea de llengua catalana i literatura en l'educació primària: enfocament i característiques. Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències bàsiques. Objectius, continguts i criteris d'avaluació. Relació amb altres àrees del currículum

0. Introducció
1. Marc legal
2. L'àrea de llengua catalana i literatura en l'educació primària: enfocament i característiques
  - 2.1. Enfocament de l'àrea de Llengua Catalana i Literatura
  - 2.2. Característiques de l'àrea de Llengua Catalana i Literatura
    - 2.2.1. Competències pròpies de l'àrea
  - 2.3. Principis metodològics al voltant de l'educació primària
3. Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències bàsiques
  - 3.1. Definició, finalitat i característiques de les competències bàsiques
  - 3.2. Contribució de l'àrea de Llengua Catalana i Literatura al desenvolupament de les competències bàsiques
4. Objectius, continguts i criteris d'avaluació
  - 4.1. Elements curriculars: objectius, continguts i criteris d'avaluació
5. Relació amb altres àrees del currículum
  - 5.1. La globalització i la interdisciplinarietat en l'educació primària
  - 5.2. Relació amb altres àrees del currículum
6. Conclusió
7. Bibliografia, bibliografia web i legislació

0. INTRODUCCIÓ

Des del punt de vista lingüístic, en l'educació primària es busca aconseguir un eficaç coneixement de la llengua vehicular de l'escola per tal de facilitar l'accés de l'alumnat al coneixement que se'ls pretén fer arribar. L'ensenyament obligatori ha d'assegurar que tots els alumnes tinguin l'oportunitat de desenvolupar les capacitats pròpies de l'àrea de Llengua Catalana i Literatura: comprendre i elaborar missatges escrits en aquesta llengua, aspecte fonamental tant per aquesta àrea com per a totes les altres. Aquesta, per tant, més que cap altra es tracta d'una àrea multidisciplinària i transversal, que permetrà no només desenvolupar-se correctament a l'aula, sinó també en la societat i permetrà a l'alumne poder-s'hi integrar.

És evident que la llengua catalana és la millor manera de vertebrar la finalitat de l'educació primària si tenim en compte que es basa a proporcionar a l'alumnat les competències necessàries per:

- Assegurar-los el desenvolupament personal i social.
- Adquirir les habilitats i les competències culturals i socials relatives a l'expressió i comprensió oral, a la lectura i a l'escriptura, al càlcul, a la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, a l'autonomia personal, a la corresponsabilitat i la interdependència personal, a la resolució de problemes i als coneixements bàsics de la ciència, la cultura i la convivència, així com al rebuig de tot tipus de comportaments discriminatoris per raó de sexe.

- Desenvolupar la competència d'expressar el que s'ha après, d'explicar amb raons coherents –fiables i ben justificades– el seu punt de vista i la seva opinió, de saber escoltar el punt de vista dels altres amb respecte i d'arribar a acords quan sigui necessari.
- Desenvolupar les habilitats socials, d'esforç, treball i estudi.
- Expressar el sentit artístic, la creativitat i l'afectivitat.
- Conèixer els elements bàsics de la llengua, la història, la geografia i les tradicions pròpies de Catalunya que permetin el seu arrelament.

Amb la finalitat de contextualitzar el tema a desenvolupar, és convenient apuntar que respon a les demandes que una societat preocupada per la formació dels seus joves exigeix a l'escola. De fet, aquesta preocupació va ser la desencadenant que el sistema educatiu espanyol iniciés una reforma educativa que va començar el 1990 amb la Llei d'ordenació general del sistema educatiu, coneguda per tots com a LOGSE; va continuar, després, amb la Llei orgànica de qualitat de l'educació, la LOCE, que no va arribar a implantar-se; i va desembocar en la Llei orgànica d'educació 2/2006, de 3 de maig, d'educació, la LOE, fins a arribar a l'actual LOMCE (Llei orgànica per a la millora de la qualitat educativa 8/2013, de 9 de desembre).

En el marc de la LOMCE podem dir que l'escola és la institució que s'encarrega d'aconseguir la normalització dels nous ciutadans, al mateix temps que pretén el ple desenvolupament individual de cada persona, considerant-ne les seves capacitats, els seus interessos i les seves motivacions. L'àrea de Llengua Catalana i Literatura és un vessant més des del qual contribuir a aquesta pretensió.

1. MARC LEGAL

Comencem amb la normativa legal que regula l'etapa educativa de la qual ens ocuparem al llarg del tema. Actualment, la legislació que regula l'etapa de primària és:

- Llei orgànica per a la millora de la qualitat educativa 8/2013, de 9 de desembre.
- Reial decret 126/2014, de 28 de febrer, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'educació primària.
- Ordre ECD/65/2015, de 21 de gener, pel qual es descriuen les relacions entre les competències, els continguts i els criteris d'avaluació de l'educació primària, l'educació secundària obligatòria i el batxillerat.
- Reial decret 1058/2015, de 20 de novembre, pel qual es regulen les característiques generals de les proves de l'avaluació final de l'educació primària establerta en la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.
- Resolució de 30 de març de 2016, de la Secretaria d'Estat d'Educació, Formació Professional i Universitats, per la qual es defineixen els qüestionaris de context i els indicadors comuns de centre per a l'avaluació final d'educació primària.

El Reial decret 126/2014, de 28 de febrer, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'educació primària, en l'article 7 ens parla dels objectius generals de l'educació primària que més relacionats estan amb el desenvolupament d'aquest tema i que tenen a veure amb el desenvolupament personal, social i psicoevolutiu dels nens d'entre 6 i 12 anys:

Article 7: Objectius generals

- b. Desenvolupar hàbits de treball individual i d'equip, d'esforç i de responsabilitat en l'estudi, així com actituds de confiança en si mateix, sentit crític, iniciativa personal, curiositat, interès i creativitat en l'aprenentatge i l'esperit emprenedor.
- c. Adquirir habilitats per a la prevenció i resolució pacífica de conflictes, que els permetin desenvolupar-se amb autonomia en l'àmbit familiar i domèstic, així com en els grups socials amb els quals es relacionen.

La mencionada LOMCE indica, al preàmbul, que: «L'aprenentatge a l'escola ha d'anar dirigit a formar persones autònomes, crítiques, amb pensament propi. Tots els alumnes tenen un somni, totes les persones joves tenen talent. Les nostres persones i els seus talents són el més valuós que tenim. Per això, tots i cadascun dels alumnes seran objecte d'una atenció, en la cerca de desenvolupament del talent, que converteixi l'educació amb el principal instrument de mobilitat social, ajudi a superar barreres econòmiques i socials i generi aspiracions i ambicions realitzables per a tots.»

D'altra banda, en relació amb la legislació catalana es compta amb la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, que explicita com cal atendre l'alumnat «amb la voluntat col·lectiva de fer de Catalunya un país pròsper, benestant i cohesionat, on tothom que hi viu pugui portar a terme lliurement el seu projecte vital». Així com, que:

L'educació és un dret de totes les persones, reconegut en el nostre ordenament jurídic i en l'ordenament internacional. L'exercici d'aquest dret s'ha de garantir al llarg de tota la vida i atenent totes les facetes del desenvolupament personal i professional.

Alhora, l'educació és una realitat fonamental de tota comunitat nacional, ja que esdevé el factor principal en la generació de capital humà, contribueix al creixement del capital social i és un element de cohesió social i cultural per mitjà de la igualtat d'oportunitats.

L'educació és, doncs, la porta obligada a la realització personal i al progrés col·lectiu; és la palanca que fa possible la superació dels condicionants personals, socials, econòmics i culturals en origen; és la clau de les oportunitats per a superar les desigualtats i per a descobrir i aprofitar tots els talents de la societat.

Una de les més altes funcions dels poders públics democràtics és, doncs, garantir d'una manera efectiva el dret a l'educació per a tothom, tot remonent els obstacles de tota mena que el dificultin.

Anteriorment a aquesta legislació, però, també trobem la Llei 4/1988, reguladora de l'autonomia de gestió econòmica dels centres docents públics no universitaris de la Generalitat de Catalunya; així com la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, que estableix que el català és la llengua vehicular dels centres escolars a Catalunya.

A més, en relació concreta amb primària es disposa de:

- L'Ordre EDU/221/2007, de 29 de juny per la qual s'estableixen els principis generals que s'han de tenir en compte per a l'aplicació de l'article 4.4 del Decret 142/2007, de 26 de juny, per la qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària.
- El Decret 119/2015, de 23 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària; així com l'antic Decret 142/2007, que té en compte el currículum bàsic establert d'acord amb la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, i la normativa de desplegament.
- L'Ordre ENS/164/2016, de 14 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació en l'educació primària.
- El Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

2. L'ÀREA DE LLENGUA CATALANA I LITERATURA EN L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA: ENFOCAMENT I CARACTERÍSTIQUES

2.1. ENFOCAMENT DE L'ÀREA DE LLENGUA CATALANA I LITERATURA

Cal partir d'entendre la llengua catalana com a eix vertebrador del projecte educatiu ja que és la llengua pròpia de Catalunya i ha de ser la llengua vehicular de l'àmbit educatiu, tant de caràcter intern com extern. Per tenir aquest aspecte en compte, així com la realitat sociolingüística de l'entorn, cada centre ha d'ela-

borar, com a part del projecte educatiu, el seu projecte lingüístic propi, que ha de ser autoritzat pel Departament d'Educació. Aquest projecte lingüístic marcarà les pautes a seguir en el cas de la llengua catalana per part de totes les persones que integren la comunitat educativa i vetllarà perquè totes les comunicacions del centre siguin en aquesta llengua; habilitant, quan sigui necessari, mesures de traducció per a les famílies procedents d'altres països. L'alumnat nouvingut disposarà d'una acollida personalitzada i, si cal, se li implementaran metodologies d'**immersió lingüística**. A més, el projecte lingüístic ha de vetllar per tal d'evitar un llenguatge sexista i androcèntric. I, en el cas d'Era Val d'Aran, inclourà la impartició de l'aranès amb les assignacions temporals i en els àmbits d'aprenentatge i les àrees que el Consell General d'Era Val d'Aran, d'acord amb el Departament d'Educació, determini.

Segons el Decret 119/2015, l'objectiu central de l'educació és preparar l'alumnat de Catalunya perquè sigui capaç de desenvolupar-se com a persona i de comunicar-se i així pugui afrontar els reptes de la societat plural, multilingüe i multicultural del segle XXI.

Això significa educar els alumnes per tal que desenvolupin aquelles competències comunicatives i lingüístiques que facin possible que tant personalment com socialment siguin capaços d'actuar i reeixir en el seu entorn, així com construir les bases d'una bona ciutadania i del respecte cap als altres.

Per fer-ho possible, cal que es desenvolupin, en l'educació primària, els aspectes intel·lectuals, afectius i socials dels alumnes, entre els quals ocupa un lloc destacat l'educació lingüística i comunicativa. Per formar parlants plurilingües i interculturals cal: assolir plenament la competència en llengua catalana, la llengua pròpia de Catalunya, i en llengua castellana, com a garantia de proporcionar des de l'escola les competències adients per oferir les mateixes oportunitats a l'alumnat. També és important educar en el respecte per la diversitat lingüística i el desig d'aprendre altres llengües i de rebre aspectes positius de totes les llengües i cultures. Aquest coneixement va vinculat amb l'adquisició del domini de les competències comunicatives audiovisuals i digitals necessàries per generar ciutadans crítics davant l'allau d'informació que representen les TIC i ser capaços d'entendre els missatges audiovisuals que integren la cultura dels nostres alumnes.

Així, l'alumnat acabarà essent capaç de realitzar les diferents activitats comunicatives que li permetin expressar que comprèn la realitat, relacionar-se amb persones adultes i de la seva edat de tot arreu, integrar, comprendre, valorar i comunicar la seva cultura i els seus sentiments, amb la utilització del llenguatge verbal, oral i escrit, i el no verbal, amb la possibilitat d'utilitzar-los en els mitjans audiovisuals i les TIC.

Cal tenir en compte que la competència lingüística s'ha d'adquirir no només des de l'àrea de Llengua Catalana i Literatura sinó també a través de les altres àrees. L'apartat específic de la literatura, però, sí que li és més propi ja que se centra en el desenvolupament de la competència del lector literari en llengua catalana. D'altra banda, l'acció educativa en aquesta etapa procurarà la integració de les diferents experiències i els diferents aprenentatges de l'alumnat i s'adaptarà als seus ritmes de treball.

2.2. CARACTERÍSTIQUES DE L'ÀREA DE LLENGUA CATALANA I LITERATURA

Amb l'ensenyament de les llengües se cerca el seu progressiu domini, essencial a l'hora de comunicar-se, d'identificar-se personalment i socialment (ja que la llengua –i la seva cultura– faran que l'alumnat se senti part d'un grup humà concret) i d'obrir-se al món.

En relació amb les escoles de Catalunya, cal tenir en present que la legislació, l'Estatut i la Llei de política lingüística, estableix que la llengua pròpia de Catalunya és el català i que és també la llengua vehicular de l'escola. A més, el català és la llengua oficial de Catalunya, juntament amb el castellà, que ho és de tot l'Estat espanyol. Haver d'aprendre més de dues llengües és un privilegi que permet desenvolupar-se en una societat plural oberta a altres cultures. Per tot això, en acabar l'etapa els estudiants:

- a. Han de dominar el català, llengua vehicular, de cohesió i d'aprenentatge.

- b. Han de dominar el castellà com a llengua oficial de tot l'Estat espanyol.
- c. Han de conèixer una o dues llengües estrangeres, fet que els permetrà ser usuaris i aprenents capaços de comunicar-se i d'accedir al coneixement en un entorn plurilingüe i pluricultural.
- d. Han de comprendre missatges escrits bàsics i establir connexions entre llengües romàniques.
- e. Han de tenir una actitud oberta, respectar les llengües i cultures presents en l'entorn on viuen i interessar-s'hi, i també ho han de fer en relació amb altres de més llunyanes, de les quals poden aprendre i enriquir-se personalment, malgrat que no les aprenguin mai.
- f. Han de desenvolupar la competència audiovisual amb la consciència de la importància de l'ús de les TIC i la influència que els missatges audiovisuals i els seus llenguatges tenen en els nous sistemes de comunicació que configuren moltes de les realitats d'aquest món plural i divers.

L'àrea de Llengua Catalana i Literatura en l'educació primària, per tant, ha de ser una àrea de comunicació i expressió. S'ha d'aconseguir que l'alumnat sàpiga expressar en llengua catalana el seu món, de manera que sigui per a ells una eina no només per comunicar-se sinó també per pensar. A més, la llengua catalana ha d'estar relacionada amb totes les altres àrees així com amb la realitat que els envolta per tal que l'usin en tots els àmbits. Les situacions quotidianes estimulen l'interès i tenen la propietat de proporcionar-los seguretat a l'hora d'expressar-se.

2.2.1. COMPETÈNCIES PRÒPIES DE L'ÀREA

La competència que en aquesta àrea cal tenir més en compte és la més global i comuna a totes les àrees: la **competència comunicativa**, que és clau en totes les àrees i que en la lingüística articula els aprenentatges que s'han de fer en totes les llengües. Per tal de fer efectiu el desenvolupament coherent i eficaç d'aquesta competència s'ha de tractar en totes les altres àrees curriculars i en totes les activitats educatives del centre. Aquesta competència es concreta en la competència cinc dimensions:

- La **dimensió comunicació oral** facilita l'expressió d'idees, opinions i sentiments amb els altres; en definitiva, la construcció del propi pensament. Per això, cal tenir-la molt en compte en els diferents vessants: interacció, escolta, producció i mediació, ja sigui de caràcter verbal o no verbal; per això és important recórrer a diferents mitjans i a les TIC. D'altra banda, l'ús reflexiu de la parla és l'eina més eficaç per comprovar l'aprenentatge que l'alumnat va adquirint. Els alumnes han d'assumir tant el paper de receptors com d'emissors dels missatges, i això implica atenció i cooperació quan s'està en grup, així com adquirir expressivitat i fluïdesa a l'hora de comunicar el propi pensament, aspectes necessaris per a la societat democràtica i participativa en què ens trobem. Els discursos orals generats a l'aula són vehicle i objecte d'aprenentatge; el currículum ha de tenir en compte tant els aspectes lingüístics i comunicatius com la capacitat d'utilitzar-los en diferents contextos. En aquesta etapa ha de ser fonamental treballar els continguts orals per transportar-los a la competència escrita.
- La **dimensió comprensió lectora** que es refereix al vessant receptiu (lectura) de la literatura. S'ha de motivar qui llegeix perquè s'adoni que la llengua escrita és una eina fonamental per fer-se entendre i entendre les altres persones, així com per explicar i/o rebre l'explicació de tot allò que ens envolta; per tant, cal donar-les a conèixer com una font de descoberta i de plaer personal. La lectura és fonamental per tal que entenguin el que llegeixen i puguin valorar-ho de manera crítica; és un acte directament vinculat amb la capacitat d'aprendre i pensar.
- La **dimensió expressió escrita** que es refereix al vessant productiu (escriptura) de comunicació i creació, i cal que es vinculi amb les produccions orals per afavorir un aprenentatge global, cada cop més correcte i elaborat. D'altra banda, la lectura i l'escriptura són processos complexos que es mostren en una gran varietat de textos i que es posen de manifest en totes les àrees educatives. Cal anar-s'hi apropant del més simple al més complicat per tal d'atendre'n la diversitat tipològica i la seva complexitat de

manera progressiva i comprovar-ne la seva diversa funcionalitat, així com els diferents suports (paper, digital) i formats (verbals, gràfics i imatge) en què pot aparèixer.

- La **dimensió literària** a través de la qual s'ha d'apropar els alumnes a les obres literàries per tal que l'alumnat pugui comprendre millor el món que els envolta, les altres persones i a si mateixos a través de la lectura d'obres de qualitat i del contacte amb tot tipus de construccions de la cultura tradicional. L'accés guiat a aquestes obres facilita el desenvolupament de l'hàbit lector i escriptor, i fa que els alumnes descobreixin el plaer per la lectura, sàpiguen identificar estètiques i recursos, i apreïïn textos literaris de gèneres diversos (poètic, narratiu i teatral), i també d'altres formes estètiques de la cultura que ens envolta de tipus tradicional com cançons, refranys, dites i frases fetes, endevinalles, rodolins...; o més actuals com videoclips o ficcions audiovisuals. D'aquesta manera, l'alumnat interioritzarà els senyals de la cultura que els aniran precisant els criteris per ser més rigorosos en les seves valoracions i gustos estètics, amb la qual cosa, a més d'estimular la seva creativitat, es desenvolupa el seu sentit crític.
- La **dimensió plurilingüe i intercultural** es basa en el respecte i l'enteniment entre les persones a partir dels usos socials de les llengües en contextos multilingües. Aprendre llengües és, en primer terme, aprendre a comunicar-se amb els altres, a estar en contacte amb realitats diferents i a prendre consciència de la pròpia expressió com a estratègia per apropar-nos als altres. En aquest sentit, en primer lloc cal tenir present la realitat multilingüe de Catalunya, la qual cosa passa per conèixer i acceptar la diversitat del català. En segon lloc, hi ha el coneixement de la diversitat lingüística de la nostra societat; des de la realitat més immediata la realitat mundial.

Aquestes dimensions, deixant potser de banda la literatura, també es tracten en les altres àrees curriculars, però en l'ensenyament de les llengües tenen unes implicacions més específiques. En concret, a més dels aprenentatges específics de cada una de les llengües, caldrà aprendre actituds i habilitats per afrontar altres llengües, fins i tot desconegudes (conèixer-les i valorar-les, saber gestionar els problemes de les interaccions multilingües, respectar altres maneres de veure el món...), en resum, estar obert a l'altre.

2.3. PRINCIPIS METODOLÒGICS AL VOLTANT DE L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Aquests principis estan interrelacionats entre si i són plenament coherents amb els altres elements curriculars establerts en aquesta normativa. Els tres primers són els que serveixen de marc general als altres. A continuació n'exposem els aspectes més rellevants.

- a. L'atenció a la diversitat dels alumnes com a element central de les decisions metodològiques, des d'un enfocament d'escola inclusiva.
- b. El desenvolupament de les intel·ligències múltiples des de totes les àrees i per a tot l'alumnat. Suposa donar resposta a la diversitat d'estils d'aprenentatge existents a través de la combinació de propostes verbals, icòniques, musicals, espacials i matemàtiques i també les relacionades amb la intel·ligència emocional –intrapersonal i interpersonal– i amb el cos i el moviment.
- c. L'aprenentatge realment significatiu a través d'un ensenyament per a la comprensió i una estimulació dels processos de pensament. Representa promoure un ensenyament per a la comprensió que fomenti el desenvolupament d'un pensament eficaç, crític i creatiu.
- d. L'aprenentatge a través del descobriment com a via fonamental d'aprenentatge.
- e. L'aplicació d'allò que s'ha après al llarg de l'escolaritat en diferents contextos reals o simulats, de manera que l'alumnat s'adoni de la seva funcionalitat i es contribueixi al desenvolupament de les competències bàsiques.
- f. La concreció de la interrelació dels aprenentatges tant en cada àrea com de caràcter interdisciplinari. Tal com ho recomana el Reial decret 126/2014, de 28 de febrer, és important que els alumnes comprenguin la relació que hi ha entre els diferents aprenentatges de cada àrea i entre les àrees.

- g. La preparació per a la resolució de problemes de la vida quotidiana. Requereix un entrenament en la cerca reflexiva i creativa de sortides i solucions davant de dificultats que no tenen una resolució simple o òbvia.
- h. El foment de la creativitat a través de tasques i activitats obertes que suposin un repte per als alumnes en totes les àrees.
- i. La contribució a l'autonomia en els aprenentatges que comporta el desenvolupament de la competència d'aprendre a aprendre com a element fonamental per a l'aprenentatge al llarg de la vida. Requereix incloure al currículum i en la pràctica educativa aspectes com l'autoconeixement, les estratègies d'aprenentatge i la seva autoregulació, el treball en equip i l'avaluació formadora.
- j. L'activitat mental i l'activitat física dels alumnes s'enriqueixen mútuament.
- k. La coherència entre els procediments per a l'aprenentatge i per a l'avaluació.
- l. La inclusió de la tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) com a recurs didàctic del mestre, però també com a mitjà per tal que els alumnes explorin les seves possibilitats per aprendre, comunicar-se i realitzar les seves pròpies aportacions i creacions utilitzant diversos llenguatges.
- m. L'assoliment d'un bon clima d'aula que permeti als alumnes centrar-se en l'aprenentatge i els ajudi en el seu procés d'educació emocional.
- n. La combinació de diversos agrupaments, prioritzant els heterogenis sobre els homogenis, valorant la tutoria entre iguals i l'aprenentatge cooperatiu com a mitjans per afavorir l'atenció de qualitat a tot l'alumnat i l'educació en valors.

3. CONTRIBUCIÓ DE L'ÀREA AL DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES

3.1. DEFINICIÓ, FINALITAT I CARACTERÍSTIQUES DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES

Segons la nova LOMCE, les competències bàsiques, són aquelles competències que ha d'haver desenvolupat un jove en finalitzar l'ensenyament obligatori per poder aconseguir la seva realització personal, exercir la ciutadania activa, incorporar-se a la vida adulta de manera satisfactòria i ser capaç de desenvolupar un aprenentatge permanent al llarg de la vida.

La inclusió de les competències bàsiques en el currículum té diferents finalitats. En primer lloc, integrar els diferents aprenentatges, tant els formals, incorporats a les diferents àrees o matèries, com els informals i no formals. En segon lloc, permetre a tots els estudiants integrar els seus aprenentatges, posar-los en relació amb diferents tipus de continguts i utilitzar-los de manera efectiva quan els resultin necessaris en diferents situacions i contextos. I, finalment, orientar l'ensenyament, en permetre identificar els continguts i els criteris d'avaluació que tenen caràcter imprescindible i, en general, inspirar les diferents decisions relatives al procés d'ensenyament i d'aprenentatge.

Segons la nova LOMCE, en el seu RD 126/2014, de 28 de febrer, les competències del currículum són les següents:

1. Comunicació lingüística
2. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia
3. Competència digital
4. Aprendre a aprendre
5. Competències socials i cíviques
6. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

7. Consciència i expressions culturals

I, segons el Decret 119/2015, de 23 de juny, la Generalitat determina les següents 8 competències:

1. Competència comunicativa lingüística i audiovisual
2. Competència matemàtica
3. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic
4. Competència artística i cultural
5. Competència digital
6. Competència social i ciutadana
7. Competència d'aprendre a aprendre
8. Competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria

Per a una adquisició eficaç de les competències i la seva integració efectiva en el currículum, hauran de dissenyar-se activitats d'aprenentatge integrades que permetin a l'alumnat avançar cap als resultats d'aprenentatge de més d'una competència al mateix temps.

A més, cal comentar les **característiques** principals de les competències bàsiques:

- Són multifuncionals, ja que permeten la realització i el desenvolupament personal al llarg de la vida.
- Són transferibles, ja que s'apliquen en múltiples situacions i contextos per aconseguir diferents objectius i resoldre situacions o problemes variats.
- Són transversals i interdisciplinàries a les àrees i matèries curriculars perquè el seu aprenentatge no és exclusiu d'una d'elles.
- Són integradores, perquè combinen coneixements (saber), destreses (fer) i actituds (voler).
- I són dinàmiques, perquè les competències de les persones no tenen límits en el seu creixement i es construeixen al llarg de la vida.

3.2. CONTRIBUTIÓ DE L'ÀREA DE LLENGUA CATALANA I LITERATURA AL DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES

La competència pròpia d'aquesta àrea, com ja s'ha dit, podríem dir que és la **comunicació lingüística**, però no li és exclusiva; la llengua i la comunicació són la base de qualsevol expressió educativa que persegueixi la comprensió, l'elaboració i/o la comunicació del coneixement; per tant, totes les àrees estan implicades en el desenvolupament de les capacitats comunicatives de l'alumnat. O sigui que és des de totes les àrees que s'ha de vetllar per tal d'aconseguir que l'alumnat adquireixi les competències pròpies de la comunicació. La comunicació lingüística plena només podrà completar-se si s'adquireix en totes les àrees i, per tant, es doni un enfocament global i transversal a les necessitats comunicatives.

De fet, l'etapa d'educació primària s'organitza en àrees curriculars amb caràcter global i integrador per adequar-se a tal com veuen la realitat els alumnes veuen, una realitat que incideix en altres aspectes de l'educació. Des d'aquest punt de vista, es pot plantejar coherentment l'elaboració d'unitats didàctiques interdisciplinàries, que toquin diferents branques del coneixement, relacionant diferents àrees curriculars.

4. OBJECTIUS, CONTINGUTS I CRITERIS D'AVUACIÓ

4.1. ELEMENTS CURRICULARS: OBJECTIUS, CONTINGUTS I CRITERIS D'AVUACIÓ

Objectius de l'àrea

L'àrea de Llengua Catalana i Literatura, segons el Decret 119/2015 que converteix els principals objectius generals de les diverses àrees en fites de caràcter competencial, persegueix els següents objectius:

- DIMENSIÓ COMUNICACIÓ ORAL
  - » Competència 1. Comprendre textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars.
  - » Competència 2. Produir textos orals de tipologia diversa adequats a la situació comunicativa.
  - » Competència 3. Interactuar oralment d'acord amb la situació comunicativa, utilitzant estratègies conversacionals.
- DIMENSIÓ COMPREENSIÓ LECTORA
  - » Competència 4. Llegir amb fluïdesa per comprendre textos de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars en diferents formats i suports.
  - » Competència 5. Aplicar estratègies de comprensió per obtenir informació, interpretar i valorar el contingut d'acord amb la tipologia i la complexitat del text i el propòsit de la lectura.
  - » Competència 6. Utilitzar, per comprendre un text, l'estructura i el format de cada gènere textual i el component semàntic de les paraules i de les estructures morfosintàctiques més habituals.
  - » Competència 7. Aplicar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement propi.
- DIMENSIÓ EXPRESSIÓ ESCRITA
  - » Competència 8. Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa i el destinatari.
  - » Competència 9. Produir textos de tipologies diverses amb un lèxic i estructura que s'adeqüin al tipus de text, a les intencions i al destinatari.
  - » Competència 10. Revisar el text per millorar-lo i tenir cura de la seva presentació formal en funció de la situació comunicativa.
- DIMENSIÓ LITERÀRIA
  - » Competència 11. Llegir fragments i obres i conèixer alguns autors i autores significatius de la literatura catalana, castellana i universal.
  - » Competència 12. Crear textos amb recursos literaris per expressar sentiments, realitats i ficcions.
- DIMENSIÓ PLURILINGÜE I INTERCULTURAL
  - » Competència 13. Ser conscient de la pertinença a la comunitat lingüística i cultural catalana i mostrar interès per l'ús de la llengua catalana.
  - » Competència 14. Conèixer i valorar la diversitat lingüística i cultural de Catalunya, de l'Estat espanyol, d'Europa i del món.

Continguts

Quant als continguts, segons el Decret 119/2015, cal dir que el currículum s'ha organitzat en cinc dimensions:

- La dimensió comunicació oral
- La dimensió comprensió lectora

- La dimensió comprensió escrita
- La dimensió literària
- La dimensió plurilingüe i intercultural

Si ens centrem en una d'aquestes dimensions, per exemple, la **dimensió comprensió escrita** els continguts clau són els següents:

- Textos de tipologia diversa en diferents formats i suports.
- Lectura en veu alta.
- Lectura silenciosa.
- Estratègies per a la comprensió.
- Tema, idees principals i rellevants.
- Hàbit lector.
- Connectors.
- Signes de puntuació.
- Estratègies de cerca.
- Fonts d'informació en paper i suport digital.
- Lèxic: vocabulari usual i específic.
- Component semàntic de la llengua: comparació, derivació, sentit figurat...
- Gestió i tractament de la informació.

Criteris d'avaluació

A continuació exposem els **criteris d'avaluació**, formulats en forma d'infinitiu, com els objectius de la LOE i **dels estàndards d'aprenentatge avaluables** de l'àrea de Llengua Catalana i Literatura segons el Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària, centrats en el cicle inicial, com a exemple:

1. Comprendre tot tipus de missatges orals que es produeixen en activitats d'aula, situacions d'aprenentatge i vida quotidiana, i en diferents suports.
2. Participar de forma adequada en les situacions comunicatives habituals en el context escolar i social, respectant les normes d'interacció oral i mostrar interès i respecte quan parlen els altres.
3. Realitzar exposicions orals de textos memoritzats o de producció pròpia referits a coneixements, vivències o fets, adaptant el to de veu o el gest a la situació comunicativa, i amb utilització d'imatges o audiovisuals, si la situació ho requereix.
4. Aplicar a les lectures individuals algunes estratègies treballades col·lectivament, començant per les més senzilles, com mirar les imatges i llegir el títol per fer hipòtesis.
5. Comprendre i extreure informacions rellevants de textos escrits i audiovisuals adequats a l'edat i presentats en diferents suports.
6. Conèixer el funcionament bàsic de la biblioteca de centre.
7. Mostrar interès per la lectura en general i pels textos tradicionals i de literatura adequats a l'edat.
8. Escriure textos de diferents tipologies i que responguin a diferents situacions (notícies, experiències, descripcions, textos imaginatius, entre altres) a partir de models o de creació pròpia, escrits a mà o amb eines informàtiques.
9. Haver mecanitzat que abans d'escriure s'ha de pensar i, un cop escrit, s'ha de revisar. Aplicar-ho a tot tipus de textos.

10. Mostrar coneixement de l'ortografia de base i de les normes ortogràfiques més bàsiques en algunes o en la majoria de les produccions.
11. Ser capaç d'observar el funcionament de la llengua: canvis d'ordre dels elements, formació de paraules, formes literàries, analogia, entre altres.
12. Mostrar interès per aplicar els coneixements apresos a la lectura i a l'escriptura i per la bona presentació dels treballs.
13. Escriure textos narratius de caràcter poètic (contes, poemes, endevinalles, refranys, rodolins) basant-se en models observats i analitzats.
14. Saber utilitzar algun recurs propi del llenguatge poètic per explicar sentiments, emocions, estats d'ànim: sentit figurat, sinònims, comparacions, entre altres.
15. Comprendre que la llengua és un instrument de comunicació, per aprendre i apropar-se a altres cultures, que hi ha diversitat de llengües i mostrar respecte per totes.
16. Percebre algunes característiques de les semblances entre les llengües que hi ha a l'aula o a l'entorn més proper.
17. Tenir una actitud crítica cap a tota mena d'estereotips que reflecteixen prejudicis racistes, classistes, religiosos o sexistes.

5. RELACIÓ AMB ALTRES ÀREES DEL CURRÍCULUM

5.1. LA GLOBALITZACIÓ I LA INTERDISCIPLINARIETAT EN L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Incidirem en aquest punt amb la idea de globalització i interdisciplinarietat que caracteritza el conjunt d'àrees del currículum. És d'aquesta manera, transversalment, que els nens perceben la realitat: com un tot únic i global i, per tant, malgrat que l'ensenyament se separi en diferents àrees per a una major funcionalitat, aquestes àrees han d'estar estretament relacionades entre si.

El terme interdisciplinarietat representa la connexió entre disciplines, una cosa que si l'apliquem a l'àmbit educatiu resulta imprescindible, si de veritat el que es busca és un ensenyament integral i complet. La interdisciplinarietat dins del procés educatiu, resulta una eina valuosa per als objectius d'una educació integral, més completa, que prepara l'alumne per enfrontar la realitat complexa i canviant que caracteritza en totes les seves esferes la societat dels nostres dies. Donar un enfocament interdisciplinari a les nostres classes significa abordar amb una major profunditat els continguts en el procés d'ensenyament i aprenentatge, la qual cosa, al seu torn, permet involucrar l'alumne en un aprenentatge actiu, conscient i desenvolupador, ajudant-lo a integrar els coneixements i estimulant per aquesta via, que aconseguixin un pensament independent i creador.

5.2. RELACIÓ AMB ALTRES ÀREES DEL CURRÍCULUM

La llengua i la comunicació esdevenen d'especial rellevància en els processos d'aprenentatge perquè l'ús social de la llengua és la base de tots els ensenyaments i, per tant, l'àmbit lingüístic i comunicatiu és present en qualsevol àrea. És interessant, en aquest sentit, coordinar-se entre les diferents àrees. Les activitats dutes a termes dins de les àrees lingüístiques obtenen una importància remarcable, per tant; però cal tenir en compte que, en tractar-se d'una competència transversal, totes les àrees intervenen en l'assoliment dels objectius bàsics.

El coneixement i la vivència de la cultura pròpia del lloc on es viu, i de manera especial la cultura popular, es manifesta especialment en la llengua que esdevé la porta d'entrada a la integració i a l'adquisició de les

competències artístiques pròpies d'aquella cultura. A més, les activitats relacionades amb aquesta competència també afavoreixen la millor adquisició de les competències metodològiques.

La llengua escrita és elemental a l'hora d'endinsar-se en les TIC i també per a la comprensió i l'elaboració de coneixement. D'altra banda, verbalitzar i interaccionar és bàsic en el desenvolupament d'aprendre a aprendre, perquè regula i orienta la pròpia activitat d'aprendre a aprendre; i és indispensable per proporcionar un aprenentatge crític. I per la seva importància en les competències metodològiques, ajuda a comprendre els processos de les competències centrades a conviure i habitar el món. Especialment, la llengua pròpia contribueix a desenvolupar la competència social i ciutadana, ja que aporta habilitats i destreses amb la llengua pròpia necessàries per a la convivència, el respecte i l'entesa entre les persones. Aprendre llengües és, en primer terme, aprendre a comunicar-se amb altres persones.

D'altra banda, a més de reconèixer les llengües com a element cultural de primer ordre, la lectura, comprensió i valoració de les obres literàries contribueix d'una manera clau al desenvolupament de la competència artística i cultural.

6. CONCLUSIÓ

Des de la necessitat de l'ésser humà de comunicar-se i sociabilitzar-se, les llengües són un element clau. El coneixement de la llengua pròpia (i la literatura) del territori on es viu és essencial per tal de poder-hi sobreviure i per integrar-s'hi.

L'educació primària ha de contribuir, fonamentalment, al desenvolupament de les capacitats de comunicació, pensament lògic i coneixement de l'entorn natural i social. I és important que els nens de primària puguin verbalitzar totes aquestes capacitats, seguint un procés continu que anirà del més simple al més complex.

Amb aquesta educació els nens poden tenir més desenvolupada la seva personalitat i la seva integració en l'entorn. És important que els alumnes desenvolupin una actitud positiva cap a les llengües i, en concret, cap a la llengua catalana.

Tenint en compte que la llengua catalana és una eina indispensable per a l'estudi de les diferents àrees del currículum, partirem dels coneixements que ja té el nen, de les seves possibilitats, de la diversitat de l'alumnat, del seu desenvolupament integral i del seu entorn.

El nostre paper com a mestres és el d'ajudar-los i donar-los l'oportunitat de construir, elaborar i experimentar el seu aprenentatge perquè sigui significatiu. Si un aprenentatge no és significatiu el nen no estarà a gust i no tindrà l'oportunitat de desenvolupar les seves capacitats.

Per tant, és important subratllar el valor educatiu que té la llengua catalana per a la formació dels nostres alumnes i pel seu paper funcional, expressiu i instrumental que.

7. BIBLIOGRAFIA, BIBLIOGRAFIA WEB I LEGISLACIÓ

BIBLIOGRAFIA

ARNAUS, R. (1996). *Complicitat i interpretació: El relat d'una etnografia educativa*. Barcelona: Universitat de Barcelona.

CAMPS, A.; COLOMER, T. (1991). *Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre*. Barcelona: Rosa Sensat.

CASSANY, D. (1999). *Construir l'escriptura*. Barcelona: Empúries.

JORBA, J.; GÓMEZ, I.; PRAT, A. (ed.) (1998). *Parlar i escriure per aprendre: Ús de la llengua en situació d'ensenyament-aprenentatge des les àrees curriculars*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, Institut de Ciències de l'Educació.

MORIN, E. (2001). *Tenir el cap clar: Per organitzar els coneixements i aprendre a viure*. Barcelona: La Campana.

PALOU SANGRÀ, J. (2008). *L'ensenyament i l'aprenentatge del català com a primera llengua a l'escola. Creences i actuacions dels mestres amb relació a les activitats de llengua oral a l'etapa de primària*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

VILÀ, M. (2005). *El discurso oral formal: Contenidos de aprendizaje y secuencias didácticas*. Barcelona: Graó.

WEBGRAFIA

Aplicació de Recursos al Currículum: <http://apliense.xtec.cat/arc/>

Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya: ensenyament.gencat.cat

Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya: xtec.gencat.cat

LEGISLACIÓ

Llei 4/1988, reguladora de l'autonomia de gestió econòmica dels centres docents públics no universitaris de la Generalitat de Catalunya.

Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística.

Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació.

Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, i la normativa de desplegament.

Decret 142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària.

Ordre EDU/221/2007, de 29 de juny per la qual s'estableixen els principis generals que s'han de tenir en compte per a l'aplicació de l'article 4.4 del Decret 142/2007, de 26 de juny, per la qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària.

Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació.

Llei orgànica per a la millora de la qualitat educativa 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE).

Reial decret 126/2014, de 28 de febrer, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'educació primària.

Ordre ECD/65/2015, de 21 de gener, pel qual es descriuen les relacions entre les competències, els continguts i els criteris d'avaluació de l'educació primària, l'educació secundària obligatòria i el batxillerat.

Decret 119/2015, de 23 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària.

Reial decret 1058/2015, de 20 de novembre, pel qual es regulen les característiques generals de les proves de l'avaluació final de l'educació primària establerta en la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

Resolució de 30 de març de 2016, de la Secretaria d'Estat d'Educació, Formació Professional i Universitats, per la qual es defineixen els qüestionaris de context i els indicadors comuns de centre per a l'avaluació final d'educació primària.

Ordre ENS/164/2016, de 14 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació en l'educació primària.

Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.